



**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. An Intellectus possit plura vt plura eodem actu sognoscere, etiam ex
motiuis diuersis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

nostrum intellectum pertingere posse omnes species creaturarum, nihilominus satis efficaciter persuaderi, nullam esse ad quam adhuc speciali ratione non se possit extendere, ex eo quod de facto se extendat ad objecta adeo inter se opposita, atque perfectione distantia, ex eo quod percipiat non solum imperfectissima entia creata, sed quod adhuc perfectionem creaturæ non habet, scilicet chimæram, quæ ideo creatura non est, quia non est, neque potest esse: Deinde ex hoc obiecto adhuc ipso nihilo imperfectiori, quia nihilum dicit non esse rerum, seu illarum negationes, quæ reales sunt, eo modo, quo sunt scilicet negatiue, realiter enim obscurus locus luce caret, chimæra verò tota est per fictionem, neque sine hac adhuc negatio est, ex hac inquam, chimæra, quæ ignobilior est negatione ipsa, superuolat ad id quod est supra omnem perfectionem omnium, scilicet ad Deum, quem per nostram intellectiōnem attingimus cognoscendum, & non solum per cognitionem abstractiuam, sed per cognitionem intuitiuam, qua nobis panduntur abstrusiora attributa, beatissimum sacræ Triados mysterium, in quorum omnium cognitione tanquam in finem creationem hominis, quem Deus fecit ad imaginem, & similitudinem suam, destinauit. Ex quo efficacissime suadetur nullum esse ens, quod intra obiectum intellectus non contineatur, quid enim extrahenda erat à numero cognoscibilium, in quo Deus ipse, & adhuc ipsa non entia, & purè fictitia continentur, specialis aliqua creatura?

8 Suadet etiam hanc conclusionem communis Patrum locutio; qua tradunt Beatos in Verbo creaturas cognoscere, saltem possibiles, quod quam plurimi Theologi interpretantur de Verbo, ut obiecto prius cognito, & asserunt Beatos tanquam in medio prius cognito videre saltem creaturas possibiles, & nonnulli ad futuras etiam visionem hanc protendunt. Ex quo infero beatum posse videre in Verbo tanquam in obiecto prius cognito, vel quomodo-cunque illa locutio intelligenda sit, quamlibet ex creaturis possibilibus, quia Verbum in cognitionem cuiuscunque poterit ducere, & essentia diuina, siue tanquam obiectum prius cognitum, siue alio quocunque modo specificet cognitionem beati in ordine ad obiectum creatum, poterit in ordine ad quaecunque cognitionem beati specificare: quod adeo verum putant nonnulli, vt P. Vasquez sæpè inferat essentiam diuinam debere ducere beatum in cognitionem omnium possibilium, si illum in cognitionem duceret alicuius.

9 Video responderi posse Verbum & essentiam diuinam ex se sufficientiam habere ad ducendum in cognitionem cuiuscunque creaturæ possibilis: verum tamen de facto non posse ducere intellectum in cognitionem creaturæ, quæ non sit intra obiectum intellectus, ac proinde debere supponi creaturam esse intra obiectum intellectus, vt essentia diuina ducat hunc in cognitionem illius. Verum tamen hæc solutio reiicienda est, quia difficile potest concipi intellectus potens tendere cognitione clara intuitiua in obiectum ex se ducens in cognitionem creaturæ, & non potens adhuc abstractiua cognitione illam creaturam attingere.

10 Circa hanc rem est notatu dignum in mea sententia obiectiue non præscindente cognitionem abstractiuam, qua apprehendo creaturas omnes possibiles, seu obiectum diuinæ omnipotentia, ex parte obiecti apprehendere differentias omnes individuales, ac proinde secundum principia huius sententiæ, etiam si diceretur hominem non posse concipere sub speciali ratione creaturam aliquam, non ideo obiectum circa quod rēderet intellectus medijs actibus coarctaretur, quia illa specialis ratio tenebat se ex parte obiecti cognitionis abstractiue, qua intellectus apprehendebat obiectum omnipotentia in communi, sed tantum coarctaretur illius virtus in ordine ad actus, quia obiectum, quod apprehendit cognitione confusa non poterat apprehendere actum expresso, quo diceretur apprehendi specialis ratio tam ex parte actus, quā ex parte obiecti.

11 De distinctione obiecti materialis, & formalis dixi in Logica, neque eadem repeti necessum est. Specialiter hic pro actibus intellectus notandum est; vulgo dici intellectum ferri medijs actibus in verum, de cuius constitutiua forma scilicet de veritate transcendentali agam in Metaphysica; nunc autem tantum aduerto intellectum non ferri in obiectum verum formaliter, ita vt veritas se teneat ex parte obiecti; in quod fertur actus, quia verum formaliter

dicat cognitionem tanquam formam constitutiuam huius concreti verum, & non semper cognitio fertur in cognitionem, alias omnis cognitio esset reflexiua, sed in obiectum materiale, quod per ipsam cognitionem verum formaliter denominatur: imò si aliquando hoc concretum verum formaliter constitutum per hanc cognitionem, reflexè per aliam cognoscitur, totum illud, quod verum formaliter dicebatur, se habet per modum materiæ, & veri fundamentaliter in ordine ad aliud verum, quod ex ipso tanquam ex materia, & ex cognitione reflexa tanquam ex forma constituitur.

Verum fundamentaliter, quod est obiectum intellectus, est intelligibilitas obiectiua, & intrinseca communis omni enti siue reali, siue rationis cum ipso formaliter identificata. Hæc intelligibilitas in predicato animalis est formalitas ipsa animalis, & in rationali ipsa rationalis formalitas, quia intelligibilitas intrinseca est virtus, quam habet entitas terminandi intellectiōnem, quam habet quolibet predicatum per eandem formalitatem, per quam constituitur; rationale enim (idem est de quacunque alia formalitate, seu physica entitate) per se formaliter, & secundum eandem formalitatem rationalem cognoscitur; ergo secundum eandem formalitatem terminatur cognitio: ergo secundum eandem formalitatem est terminatum cognitionis: ergo secundum eandem formalitatem habet cognoscibilitatem. Dixi cognoscibilitatem intrinsecam esse obiectum intellectus, quam modò explicauimus, quia cognoscibilitas extrinseca addit supra cognoscibilitatem intrinsecam intellectum potentem versari circa illam intellectiōnem actibus, quia intrinseca cognoscibilitas cognosci nequit sine intellectu potente intelligere, ac proinde non dicitur absolute obiectum intelligibile ex defectu intelligibilitatis extrinsecæ, donec intelligatur virtus intellectiua, sicut non dicitur res potens produci donec intelligatur principium potens illam producere, à quo entitas per se ipsa intrinsecè possibilis, extrinsecè possibilis dicitur

PUNCTUM III.

An intellectus possit plura, vt plura eodem actu cognoscere, etiam ex motibus diuersis.

Negat P. Suarez 1. de fide disp. 3. sect. 9. Affirmat Huetus ad disp. 5. sect. 7. cum S. Thoma, 1. part. quæst. 8. artic. 9. & quæst. 8. art. 1. Arriaga disp. 8. sect. 10. Ego meam sententiam aliquibus propositionibus breuiter explicabo.

§. I.

Propria sententia explicatur.

PRIMA CONCLUSIO. Potest intellectus simul plures habere actus, quibus obiecta inter se diuersa, disparata, & opposita simul percipiat. Hæc propositio apud omnes ferè Doctores certa est, illam præmitto propter Durandum, asserentem non posse intellectum simul se pluribus actibus exercere, quod falsum esse sic proba. Intellectus discurret inferendo vnum ex alio, & assensum consequentis infert ex antecedenti: ergo simul percipit antecedens, & consequens per diuersos actus. Probo consequentiam: Non potest inferri vnum ex alio quin sint duæ cognitiones; vna illata, alia ex qua, vel ex cuius obiecto altera inferatur; nihil enim potest ex se ipso realiter inferri: insuper hæ duæ cognitiones debent esse simul, quia ex cognitione actu non existenti, nihil potest actu inferri: ergo vt inferatur consequens ex antecedenti debet coexistere antecedens, & consequens: ergo debent esse simul duæ cognitiones in eodem intellectu. Confirmat eandem conclusionem notissima experientia, quam quisque habet, se de rebus distinctis, & oppositis simul cogitare, simulque percipere obiecta diuersa per media formaliter diuersa; quæ cognitiones inter se longè diuersas gignunt.

SECUNDA CONCLUSIO. Intellectus potest plura obiecta eiusdem omnino rationis materialis, & formalis, etiam si inter se nullam habeant connexionem, eadem indiuisibili cognitione apprehendere. Probo: Possum ego per vnum actum dicere, omnes homines, quos modò video in hoc gymnasio, habent pileum: ergo possum plura vt plura etiam disparata per eundem actum cognoscere. Probo consequentiam: quando dico, omnes homines, qui sunt

funt in hoc gymnasio, non illos apprehendo per modum vnius, aliis non omnes homines; sed homo, qui est in gymnasio, dicerem: ergo tunc apprehendo plures homines ut plures, & ut distinctos: ergo apprehendo eodem actu obiecta disparata. Probo consequentiam: Petrum habere pileum, & Ioannem habere pileum, sunt obiecta, quæ nullam connexionem, neque oppositionem habent inter se: ergo per eundem actum possunt plura obiecta disparata ut plura cognosci.

4 TERTIA CONCLUSIO. Plura obiecta materialia specie distincta possunt cognosci eodem actu, si obiectum formale illorum sit idem. Exempli gratia: mysterium Trinitatis, & mysterium Incarnationis possunt credi eodem actu propter eandem auctoritatem Dei reuelantis, siue eadem siue diuersa reuelatione. Ratio est, quia obiectum formale propter quod hæc duo obiecta materialia cognoscuntur est vnum saltem in specie: ergo potest terminare eundem numero actum, distinctio enim obiectorum materialium nullam inducit repugnantiam in illis, ex qua non possint eundem numero actum terminare.

5 QUARTA CONCLUSIO. Potest intellectus eodem actu attingere obiecta materialia, & formalia specie distincta, si hæc obiecta nullam in se habeant oppositionem radicalem, neque formalem. Probatur hæc conclusio: In communi sententia, in Angelo dantur species vniuersales, efficienter representatiuæ plurium obiectorum: v.g. hominis, & equi: ergo potest dari species expressa intuitiua formaliter representatiua hominis, & equi: ergo potest dari species expressa, seu cognitio essentialiter respiciens obiecta formalia specie distincta. Probo consequentiam: In cognitione intuitiua obiectum formale, & materiale non distinguuntur: sed cognitio intuitiua, quæ Angelus cognoscit hominem, & equum habet obiecta materialia specie distincta ergo formalia: respectu cognitionis intuitiue non distinguuntur obiecta materialia, & formalia, quæ immediate terminant cognitionem, dixi in Logica ubi de obiecto in communi disputauit, rationem ibi explicui, & iterum hic modò attingo: obiecta materialia intuitiue cognita cognoscuntur in se, & propter se: ergo sunt etiam obiecta formalia, quidquid enim in se, & propter se cognoscitur rationem habet formalis obiecti: obiecta intuitiue cognita cognosci propter se probatur: Intellectus non mouetur ad cognitionem huius obiecti propter aliquid, quod prænouerit, aut cognoscat eadem cognitione, quia cognitio intuitiua obiecti, neque præsuppositiue, neque concomitanter dicit cognitionem alius obiecti: ergo tantum mouetur intellectus ad hanc cognitionem propter ipsummet obiectum intuitiue cognitum, quod per se apparet intellectui ut verum.

6 QUINTA CONCLUSIO. Intellectus potest tendere in idem materiale obiectum propter duo motiua formalia, vnum scientificum, hoc est, ex quo cõclusio euidenter inferatur; aliud opinatiuum, hoc est, ex quo præcisè sumptum conclusio probabiliter tantum potest inferri. Probo hanc conclusionem: Intellectus potest deducere conclusionem ex quocunque ex his antecedentibus, in ipsa illatione, ex utroque nulla apparet specialis difficultas, neque inconueniens aliquid: ergo poterit intellectus illationem vnius consequentis ex duplici illo motiua deducere. Antequam probem in hac illatione nullam esse speciale difficultatem, neque inconueniens aliquid explicanda est sexta cõclusio ex qua difficultas, quæ in hac poterat esse facillè dissoluetur.

7 SEXTA CONCLUSIO. Cognitio deducta circa aliquod obiectum ex aliquo principio euidenti, quod in actu primo illam adæquatè valebat inferre, & ex alio probabili, non esset formidolosa, & euidentis seu cõtra certitudine intuitiua; sed tantum euidentis. Conclusionem esse euidentem certum est, quia inferitur ex præmissis certis & euidentibus, cum quibus habet strictissimam connexionem: ergo certè, & euidenter ex illis inferitur. Non esse formidolosam, seu capacem formidinis sic probo: assensus formidolosus est, cum quo componi potest formido de aliquo obiecto, qui non potest subiectum ita reddere certum certitudine in hæsiua, ut non possit aliquam suspensionem habere, forsan obiectum aliter se habere ac ipse iudicat: sed assensus deductus ex præmissis probabilibus, & euidentibus non potest componi cum hac formidine, & intellectum ita securum reddit de veritate obiecti, & certum certitudine in hæsiua, ut in nullam suspensionem oppositi cado valeat: ergo assensus ille non est formidolosus.

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. II.

Dices posse habere hanc formidinem ex vi vnius motiui scilicet probabilis, & non ex vi motiui euidentis, & ita assensum ex vno motiua esse probabilem, & ex alio euidentem. Contrà huic assensui per suam entitatem repugnat formido: ergo non est capax coniungi formidine; ergo ex nullo motiua capacitatem habet, ut coniungatur cum formidine; quidquid enim in se actus non habet, ex nullo capite potest habere. Vnum est verum in hac re, quod fessellit asserentes actum ex vno capite posse esse formidolosum, & alio certum, scilicet obiectum opinatiuum non inducere certitudinem, & euidentiam in actu ratione cuius opponitur cum formidine, quia ex se tale est illud opinatiuum obiectum, ut nunquam ex illo euidentis deducetur actus, nisi ab alio motiua scientifico eleuaretur ad talem actum specificandum, ac proinde ex illo motiua potest dici actum non habere incapacitatem, ut coniungatur cum formidine, non tamè potest dici habere capacitatem, quia ut dixi illam in se non habet: sicuti quando duo principia concurrunt, vnum spirituale, & aliud materiale ad effectum spirituales producendum, effectus spiritualis secundum se totum spiritualis est, & à nullo principio est materialis, potest tamen dici non esse spirituales ex principio materiali, hoc est, non trahere spiritualitatem, quam habet ex illo principio materiali formaliter loquendo, quia principium materiale tale est, ut ex illo effectus materialis euaderet, nisi eleuaretur alio comprincipio spirituali ad effectum secundum se totum spirituales producendum. Sic duplex obiectum, vnum scientificum, & aliud opinatiuum in eundem actum influunt incapacitatem formidinis, deducta incapacitate formaliter ex motiua scientifico, & tantum materialiter ex opinatiua, quatenus eleuato alio comprincipio scientifico.

8 SEPTIMA CONCLUSIO. Potest intellectus ferri eodem actu in duo obiecta materialia inter se disparata, in vnum propter motiua scientificum, in aliud propter motiua opinatiuum; exempli gratia: Habeo ego præmissas, ex quibus euidenter infero dari materiam primam, & alias, ex quibus probabiliter inferitur præsentiam quantitatis esse accedens superadditum: possum ego per eundem actum iudicare dari materiam, & præsentiam quantitatis esse accedens distinctum propter præmissas vtriusque consequentis illati per eandem numero cognitionem ex diuersis principiis, cum quibus probabiliter quodlibet ex consequentibus connectitur. Probo hanc conclusionem: Intellectus potest attingere obiectum formale opinatiuum, & obiectum materiale scientificum in eordine ad idem obiectum materiale cognoscendum: ergo potiori ratione poterit illa in ordine ad diuersa obiecta materialia pertinere, quia minorem oppositionem inter se habent in ordine ad diuersa obiecta materialia, quam in ordine ad idem materiale obiectum.

9 OCTAVA CONCLUSIO. Actus attingens duo obiecta materialia, vnum propter motiua opinatiuum, & aliud propter motiua scientificum erit formaliter euidentis, & formaliter formidolosus: euidentis respectu obiecti deducti ex præmissis euidentibus; & formidolosus, respectu obiecti deducti ex principiis opinatiuis. Actum esse euidentem respectu consequentis illati ex principiis euidentibus ex conclusione precedenti inferitur, imò certius est hunc actum fore euidentem respectu obiecti illati ex principiis euidentibus quem ita futurum actum, de quo id probauit conclusione precedenti, quia hoc obiectum deducitur ex principiis euidentibus ex se inducentibus euidentiam consequentis illati, & ex illis tantum inferitur, & non ex aliis probabilibus, quæ tantum inducunt aliud obiectum materiale, quod simul cum illo inferitur: ergo ex præmissis adæquatis, ex quibus ducitur, euidentiam necessariò trahet actus, de quo in præsentia conclusione diximus esse euidentem ex præmissis, ex quibus inadæquatè inferitur, quia idemmet indiuisibile obiectum deducitur ex præmissis certis, & euidentibus.

10 Secundam partem conclusionis, scilicet actum non fore euidentem, sed tantum formidolosum respectu consequentis illati ex præmissis tantum opinatiuis sic probo. Præmissæ opinatiuæ ex se non valent inducere certitudinem & euidentiam: ergo ex illis præcisè non poterit actus esse euidentis respectu sui obiecti: non ex aliis, quia non ex aliis, sed ex his tantum inferitur consequens: ergo ex nullis præmissis actus respectu huius consequentis erit euidentis: ergo respectu illius tantum erit formidolosus.

Confirm.

Confirmatur: præmissæ probabiles quotiescunque non coniunguntur cum aliis evidentibus inducunt assensum formidolosum: sed hæc præmissæ probabiles non coniunguntur cum aliis in ordine ad consequens, quod ex illis desumitur: ergo in ordine ad illud inducunt assensum formidolosum. Dices coniungi cum aliis in ordine ad actum, quo infertur. Verum est, sed nihil tua interest, quia ex eo quod coniungantur in ordine ad actum, tantum infertur ex illa coniunctione ratione præmissarum inducentium evidentiam, actum fore evidentem, & incapacem formidinis in ordine ad consequens illarum ex illis principiis; non verò in ordine ad consequens, quod ex illis principiis evidentibus non infertur sed tantum ex opinatiuis.

12. **NONA CONCLUSIO.** Assensus circa idemmet obiectum ex præmissis certis, & evidentibus, & ex aliis opinatiuis, quem diximus esse certum & evidentem, & non formidolosum, est assensus scientificus & opinatiuis: Probo. Assensus scientificus est qui infertur ex præmissis certis, & evidentibus: assensus opinatiuis est qui infertur ex præmissis opinatiuis: ut se inducentibus tantum assensum formidolosum; sed talis actus inferretur ex utrisque præmissis: ergo esset assensus scientiæ, & opinionis: antecedens est definitio vulgo tradita conclusionis scientificæ, qua sic cognitio scientifica describitur: *Assensus deductus ex primo principii certis & evidentibus: ergo eodem modo opinatiua conclusio definienda est: quæ deductur ex principiis ex se formidolosis, & non certis*: Minor est suppositum questionis: consequentia est legitima. Neque refert illum assensum non esse formidolosum, quia non est de ratione actus opinionis capacitas formidinis, sed tantum procedere ab aliquo obiecto, quod ex se sit indutius assensus formidolosi, quem induceret, si per se tantum concurreret ad inferendum assensum, & non cum aliis præmissis, ex quibus actus certus, evidens, incapaxque formidinis euadit. Non esse de ratione opinionis actum in se esse incapax formidinis, rursus confirmabitur ex conclusione vndecima, in qua dicam non esse de ratione actus fidei esse obsecurum; sed tantum, procedere ex motiuo aliquo, quod claritatem non inducat, & quod obscuritatem induceret, si cum alio actu deducitur argumentatio.

13. **DECIMA CONCLUSIO.** Actus, qui fertur in duo obiecta, in vnum ut connexion tantum cum principiis probabilibus, & in aliud ut connexion cum præmissis evidentibus est opinatiuis, & non scientificus respectu obiecti deducti tantum ex principiis probabilibus: & est scientificus, & non opinatiuis respectu obiecti deducti ex principiis tantum certis, & evidentibus. Hæc conclusio ex immediatè traditis legitime constat.

14. **VNDECIMA CONCLUSIO.** Potest intellectus per eundem actum attingere idem obiectum materiale ex præmissis certis, & evidentibus, & propter motiuum fidei, ita ut actus dependeat inadæquatè ex motiuo scientifico, quod per se solum actum scientificum induceret, & ex motiuo fidei etiam inadæquatè, quod similiter posset secluso scientiæ motiuo adæquatè mouere ad actum fidei: & actus ab his motiuis dependens erit actus scientificus, & actus fidei diuinæ. Hanc conclusionem tradunt P. Mol. l. p. quæst. 1. art. 1. disp. 1. ver. *dicendum itaque est*. P. Vasquez tom. 3. disput. 1. quæst. 1. punct. 4. §. 2. & Hurtadus Salmanticensis secunda secundæ tom. 1. disput. 31. sect. 2. cum Capreolo, Scoto, & Aragonio, quos refert, & impugnatur P. Luisius de Torres tom. de fide disp. 12. dub. 1. Prior pars conclusionis apertè deducitur ex conclusione quinta, ubi dixi posse intellectum assentire per eundem actum eidem indiuisibili obiecto ex motiuo opinatiuo, & scientifico, quam iterum fulcio paritate causarum physicarum: sicut enim duæ virtutes specie distinctæ, quarum qualibet actionem diuersæ speciei haberet, confluunt ad tertiam actionem per modum vnius principij indiuisibilis exercendam, sic duo motiua, quorum vnum concurreret ad actum scientiæ, & ad actum fidei alterum, possunt indiuisibiliter ad actum aliis tertie speciei concurrere, qui formaliter sit actus fidei, & actus scientiæ, & distinctus in specie ab actu tantum scientifico, & alio tantum opinatiuo.

15. **POSTERIOREM partem conclusionis, scilicet talem actum futurum esse actum scientiæ, & fidei probandum est eadem ratione, qua probaui actum dependentem à motiuo opinatiuo, & scientifico esse actum scientiæ, & opinionis, & quod specialem posset habere difficultatem, scilicet il-**

lum actum futurum esse actum fidei, iterum probo. Actum ille esset propter auctoritatem Dei reuelantis, & ab hoc motiuo traheret supernaturalitatem: ergo esset actus fidei. Probo consequentiam: actus quo quis assentitur propter auctoritatem dicentis non potest non esse actus, quo illi dicenti credatur: ergo non potest non esse actus fidei.

DVODECIMA CONCLUSIO. Potest intellectus per eundemmet actum assentiri duobus obiectis materialibus, vni ex præmissis certis, & evidentibus & alteri propter auctoritatem dicentis, & tunc talis actus erit scientificus respectu obiecti deducti ex præmissis evidentibus, & actus fidei respectu alterius obiecti, cui assentitur propter auctoritatem dicentis, exempli gratia: habeo ego principia certæ, ex quibus euidenter infertur dari materiam primam in homine, reuelatum est in homine esse animam rationalem, & hanc esse veram formam: possum ego iudicare eodem indiuisibili actu in homine esse materiam, & esse formam, & respectu existentie materie actus ille erit actus scientiæ & respectu existentie forme erit actus fidei diuinæ. Hæc conclusio ex 8. & 9. conclusione manifestè infertur, & eodem modo probanda est, quo probaui, posse intellectum per eum actum ferri in vnum obiectum scientificè, & in aliud opinatiue.

DECIMATERTIA CONCLUSIO. Eodem modo, quo possunt in eodem actu componi motiua scientiæ, & opinionis, atque scientiæ & fidei, possunt motiua opinionis & fidei adunari, siue in ordine ad idem obiectum materiale siue ad obiecta materialia distincta.

DECIMAQUARTA CONCLUSIO. Ex medio fidei humanæ, & diuinæ potest esse vnus indiuisibilis assensus circa idem obiectum materiale. Ita Ochamus quodlib. 3. q. 7. Gab. in 3. dist. 23. q. 2. Potest etiā intellectus ex his duobus obiectis assentiri duplici obiecto materiali per eundem actum, qui actus erit fidei humanæ respectu obiecti reuelati ab homine, & fidei diuinæ respectu obiecti à Deo reuelati. Probata est eadem conclusio eadem ratione, quā similes probaui de actu respiciente motiuum opinionis, & scientiæ.

DECIMAQUINTA CONCLUSIO. Omnibus obiectis quibus potest intellectus assentiri ex duplici motiuo per eundem actum, potest assentiri per duplicem actum simul existentem, quorum quilibet speciale motiuum respiciat. Exempli gratia, dixi posse intellectum assentiri eidem obiecto materiali per eundem actum ex motiuo fidei, & ex motiuo scientiæ poterit per duplicem actum, vnum respicientem motiuum fidei, & alterum respicientem motiuum scientiæ eidem obiecto assentiri, & sic de aliis. Hanc conclusionem trado hic, quia ad eandem materiam spectat, & ex præcedentibus infertur manifestè, quia intellectus potest elicere duos actus simul si inter se non repugnent, ut probaui conclusione primā. Deinde motiua, quæ non repugnant in ordine ad eundem actum, minus in ordine ad diuersa repugnabunt: ergo hæc vniuersalis erit veritas intellectus poterit ferri per diuersos actus in diuersa motiua in specie ex se sufficientia actum specificare seorsim sumpta, quotiescunque potest ferri in illa per eundem actum.

DECIMASEXTA CONCLUSIO. Non potest esse idem actus inuitiuus, & fidei diuinæ, neque humanæ, neque opinatiuis aut scientificus scientiæ abstractiua, & intuitiua. In hanc conclusionem conspirant omnes Doctores, cuius ratio facilis est. Actus fidei opinatiuis, & scientificus scientiæ abstractiua includunt rationē cognitionis abstractiua, quæ rem non immediatè, sed instar alterius attingit: actus intuitiuis attingit obiectum immediatè in se ipso, sed potest idem actus attingere obiectum immediatè in se ipso, & mediatè ad instar alterius, & simul esse intuitiuis, & abstractiuis: ergo non potest esse simul intuitiuis, & fidei &c. Actum fidei scientificum non intuitiuum & opinatiuum, esse cognitiones abstractiuas sic probo. Omnes actus supponunt cognitionem formalem obiecti reuelationis, v. g. aut præmissarum, ratione cuius determinantur ad assensum obiecti materialis: ergo non immediatè feruntur in illud, sed mediatè, quod non habet intuitiuis actus, qui immediatè rem attingit. Specialiter probatur de actu fidei. Actus fidei, ut eruditè probat ex Patribus Ludouicus Torres 2.2. disp. 8. dub. 5. de obiecto non viso, quod saltem debet intelligi non viso ex vi eiusdem actus: ergo non potest esse actus fidei viso, seu cognitio intuitiua obiecti. De scientia abstractiua nomen ipsum probationem præ se fert, quod dicit cognitionem abstractiua obiecti potiori ratione de actu fidei idem dicendum est.

DECIMASEPTI

21 DECIMASEPTIMA CONCLUSIO. Ex natura rei potest idem intellectus habere simul actum scientiæ intuitivæ, & actum distinctum fidei de eodem obiecto. Ita P. Suarez 3. part. tom. 2. disp. 19. 2. 2. in fine, P. Valentia 2. 2. disput. 1. q. 1. p. 4. & q. 1. p. 1. Hæc conclusio ex dictis supra, ubi probavi esse quid positivum, actum fidei esse obscurum legitime deducitur, quia obscuritas fidei, & claritas scientiæ intuitivæ non opponuntur, ut habitus & privatio: imò etiam si opponerentur, cum diversis actibus inhaerent, inter se non repugnarent. Recognosce dicta supra de obscuritate actus fidei. Poriori ratione dicendum est posse componi actum fidei, cum actu scientiæ abstractivæ. Ita Suarez, Valentia, & plurimi ex antiquis apud Torres supra, dubio, sexto. Hanc conclusionem tradidi propter legitimam illationem, quam habeat cum antecedentibus, & maximam cum illis affinitatē, licet sub præfixo titulo huius puncti legitime non caderet, ne alibi nova opera longius illā tradere cogerer.

§. II.

Argumenta soluta.

22 Obiic. primò contra conclusionem, quā diximus per eundem actum posse cognosci diversa obiecta materialia, & præcipuè contra illam, in qua diximus posse cognosci diversa obiecta materialia, vñ ex motu fidei divinæ, & alterum ex motu opinionis, vel fidei humanæ: Si res ita se habeat poterit idem actus esse verus & falsus quia poterit conformari cum vno obiecto, & disconformari cum alio, quod absurdum videtur. Rursus poterit obijci alio modo: si per eundem actum assentiri Deo dicenti Verbum esse incarnatum, & homini dicenti se in navali prælio cum inimicis fortiter dimicasse, actus fidei poterit esse falsus: consequens est absurdum: ergo antecedit. Consequentiam proba. In actu per eandemmet entitatem affirmatur Verbum esse incarnatum, & hunc hominem in navali prælio dimicasse, hoc secundum obiectum non ita se habet, sicuti repræsentatur: ergo totus actus evadit falsus. Probo consequentiam: quotiescunque per aliquem actum plura affirmantur ex defectu vnius non existens eodem modo sicuti repræsentatur per actum, totus actus evadit falsus, sicuti quādo ego dico omnes homines currunt, ex eo præcisè quod vnus non curat, actus totus est falsus, & non dicimus esse verum quatenus conformatur cum currenibus, & falsum quatenus disconformatur cum non currenibus: ergo eodem modo actus ille, qui duo respicit obiecta per eundem indivisibilem respectum ex parte actus etiam per diversa motiva ex parte obiecti, absolute erit falsus ex eo quod non conformetur cum illorum altero: ergo actus fidei erit falsus quod dici nequit.

23 Vtramque obiectionem simul proposui, etsi in opposita absurda nostra conclusio ex illis deducatur, quia eadem doctrinā utriusque faciendum est satis. Motu dupliciter posse iudicium aliquod tēdere in duo obiecta materialia, & illa affirmare: primò affirmando coniunctionē utriusque; seu utriusque obiecti indivisibiliter per modum vnius, & hac ratione tēdit intellectus in duo obiecta materialia per vñicum actum quando in verumque tendit ex eodem motivo; sic quādo ego ex eodē motivo affirmo omnes homines currere, partialia obiecta huius iudicii per modum vnius, & indivisibiliter significantur eodē actu, sed quia actus illa respicit, quoad affirmationē, & negationē ac si essent vñicum obiectum. Quādo hac ratione obiecta materialia diversa eodē inspicuntur actu, ut actus sit verus, necessum est obiectum secundum omnes illius partes illi esse conforme, & ex defectu cuiuslibet actus erit absolute falsus: sic quando dico ego: omnes homines currunt, ex eodem motivo iudicans Petrum currere, & Ioannem currere, erit verus si omnes currant, & vno tantummodo decepto erit falsus.

24 Alio modo potest tendere actus in duo obiecta materialia, non collectivè, siue per modum vnius, sed quasi disparatè in ordine ad affirmationem, ita ut eodē modo illa obiecta affirmantur per eundem actum, ac affirmarentur per actus diversos. Hac ratione tendit intellectus in duo obiecta per eundem actum, quotiescunque assentitur duobus illis obiectis ex motu speciei distinctis, quia cum motiva formalia specie distinguantur & materialia obiecta sunt distincta, eadem ratione fertur intellectus in illa in ordine ad affirmationem, & negationem, ac illa affirmaret, & negaret per diversos actus, quia diversa est ratio, quæ movet ad affirmationem vnius, à ratione, quæ movet ad af-

Franc. de Quicquid, Philosoph. Tom. 11.

firmationem alterius. Quando intellectus ita fertur per eundem actum in hæc obiecta, actus dicitur verus ex conformacione, quam habebat cum vno obiecto; & falsus, ex disconformacione, quam habebat cum alio, conformis vni obiecto, & disconformis alteri, vel habens duplicem conformitatem cum utroque, si verumque obiectum ita se habet, sicuti repræsentatur per actum, quia hic actus eodem modo repræsentat hæc obiecta, ac si esset duplex distinctus: sed si esset duplex actus, quilibet haberet veritatem, & falsitatem distinctam, ita ille actus habet veritatem, vel falsitatem inaduatè distinctam respectu diversorum obiectorum, & ita potest esse verus respectu vnius obiecti, & falsus respectu alterius, præcipuè in sententia, quæ veritatem, & falsitatem actuum in extrinseca denominatione constituit, sicut enim eadem quantitas indivisibiliter sumpta potest esse æqualis huic, & inæqualis illi, sic idem actus intellectus potest esse conformis huic obiecto, & disconformis illi.

25 Ex his utraque obiecto facile dissolvitur. Ad primam, Respondeo actum respicientem diversa obiecta materialia ex eodem motivo non posse esse verum, & falsum, sed absolute esse verum, vel falsum, & sic actus, quo dico, omnis homo currit, absolute erit verus, vel falsus, & non poterit partim veritatem, partim falsitatem habere. Ad secundam, Respondeo actum; quo ego credo obiectum revelatum à Deo, & aliud obiectum revelatum ab homine, necessariò esse verum quatenus est actus fidei divinæ in ordine ad obiectum revelatum à Deo, & posse falsum esse quatenus est actus fidei humanæ respectu obiecti revelati ab homine. Neque inconueniens est concedere actum, qui est fidei, posse esse falsum, non quatenus est fidei, neque respectu obiecti revelati à Deo, quia secundum hanc rationem infallibiliter est verus; sed quatenus est opinativus, & non fidei.

26 Obiic. Actus scientiæ est clarus, & evidens: actus fidei est obscurus: ergo non possunt esse in eodem subiecto, quia clarus, & obscurus non possunt in eodem subiecto reperiri. Apprehendunt claritatem, & obscuritatem instar lucis, & tenebrarum, quæ obiecto iam constituto contingunt, qui multum à re distant, claritas enim, aut obscuritas non sunt accidentia positiuè, neque negatiuè superaddita actibus intellectus, sed eademmet substantia actus identificata cum illis æquè positiua in actu obscuro, & in claro, claritas enim est ipse actus expressus, qui per se ipsum obiectum apertè intellectui proponit, & obscuritas est idē actus repræsentans obiectum involutè in se non habens expressionē illam, quā habet actus clarus, quod in illo quid positivum est, etiam per negationē explicetur: sicuti in homine quid positivum est non esse equum, quia per eandem formalitatem, per quā constituitur homo, constituitur non equus, quod est valde distinctum à negatione equi: ego enim sum non equus; non tamen sum negatio equi; & quantitas est non lux, non tamen est negatio lucis, & ita possunt in eodem subiecto convenire, & aer est subiectum lucis, & est subiectum quantitatis quæ est non lux: ita intellectus informatus actu scientiæ etiam intuitivæ est informatus luce, seu expressione, & informatus simul actu fidei circa idem obiectum, est informatus non luce, hoc est, actu quodam, qui non est lux, seu expressio ita clara sicuti est actus scientiæ: non tamen est informatus luce, & negatione lucis, & ita hæc claritas, & obscuritas rectè possunt in eodem subiecto reperiri, quia non privatiuè opponuntur, sed sunt duæ formæ quarum vna est expressio, & claritas obiecti, & alia in se talem expressionem non habet, & ita rectè in eodem subiecto componentur, sicuti componentur lux, & quantitas, quarum vna est claritas, & alia non claritas, id est entitas distincta à claritate: eodem enim modo dicitur actus fidei obscuritas intencionalis respectu intellectus ac potest dici quantitas obscuritas realis respectu subiecti, & non alio, quia sicut quantitas ex se claritatem non affert subiecto, licet non opponatur cum claritate distincta ab ipsa eidem obiecto inhaerente, sic actus fidei ex se non affert claritatem intellectui, neque opponitur cum claritate distincta ab ipso actu, qui illam affert.

27 Sed age iam: Do claritatem & obscuritatem esse quid positivum, & negativum actibus superadditū, adhuc optimè possent actus fidei, & scientiæ reperiri in eodem subiecto, quia claritas, & obscuritas non subiectionetur immediatè in intellectu, sed in actibus, ac proinde haberent diversa

diuersa subiecta immediata: quod autem haberent idem subiectum mediatum, vel remotum inconueniens non est, de facto enim quantitas in communi sententia est informata luce, & albedo habens comune subiectum cum quantitate non est informata luce, quo fit, ut eadem materia prima sit subiectum quantitatis informatae luce, & ut media quantitate lucem recipiat & media albedine negationem lucis absolute non habet, sed non habet ex vi albedinis, seu media albedine. Sic contingeret si claritas, & obscuritas distinguerentur ab actu scientiae, & fidei, & hic obscuritas, ille claritate afficeretur, intellectus medio actu scientiae luce informato claritate haberet, & medio actu fidei lucem non habente, haberet negationem illius lucis, quia carebat actu fidei, non illius ut absolute existens, & recepta remote in intellectu, sed illius ut recepta ex vi actus fidei seu medio fidei actu. Hec ad soluendum argumentum petuntur a claritate, & obscuritate actuum fidei, & scientiae, quo probare intenditur hos actus inter se distinctos non posse in eodem subiecto reperiri. Ad obiectionem, quae ex eadem claritate, & obscuritate desumitur ad probandum non posse eundem actum esse fidei, & scientiae, alia debet adhiberi solutio, quam simul cum obiectione subijcio.

28 Obiic. 3. Idemmet indiuisibilis actus non potest esse clarus, & obscurus, etiam si obscuritas sit quid positium, & ita dicatur, non quia dicat priuationem claritatis, sed quia dicit entitatem quandam positium, quae claritas non est, sicuti quantitas dicitur entitas positia, quae non est lux, quia eadem entitas non potest esse claritas, & non claritas, homo, & non homo: ergo idemmet indiuisibilis actus non potest esse clarus, & obscurus: ergo non potest esse actus scientiae, & fidei. Probo consequentiam: actus fidei debet esse obscurus, actus scientiae debet esse clarus, idemmet actus non potest esse clarus, & obscurus: ergo non potest esse actus fidei, & scientiae.

19 Si procedat obiectio respectu actus respicientis duo obiecta, vnum ex motiuo fidei, aliud ex praemissis scientificis, adhuc actus potest dici clarus, & obscurus, sicuti dicitur evidens, & formidolosus actus qui fertur in duo obiecta, in vnum ex praemissis evidentibus, & in alterum ex probabilibus, ut probauimus conclusionem octauam, quia recte potest dici actus clarus respectu huius obiecti, & non clarus respectu illius obiecti, licet absolute dici nequeat clarus, & non clarus, quod enim respectu alicuius clarum est, non potest absolute dici non clarum, recte tamen respectu alicuius obiecti potest dici non clarum, in quo nullam exitum posse difficultatem reperiri, quia certum est plures cognitiones secundum eandemmet entitatem indiuisibilem ferri in duo obiecta diuerso modo, in vnum propter se, & in alterum non propter se, sed propter aliud: in vnum expresse, & in alterum non expresse, sed confuse: in vnum immediate, & in alterum non immediate, sed mediate. Procedere debet obiectio, ut aliquam speciem difficultatis praeseferat de eodem actu respiciente ex motiuo fidei & scientiae idem indiuisibile obiectum, habente respectu illius rationem fidei, & scientiae, & adhuc sic confecta facilem solutionem habebit. Persistunt aliqui dicentes adhuc illum clarum esse ex vno motiuo, & obscurum ex alio. Ita Arriaga supra, quod impugnauimus conclusionem sextam, ubi probauimus, non posse eundem actum esse formidolosum, & euidentem respectu eiusdem obiecti, etiam ex diuersis motiuis, quia etiam si motiuum fidei non tribuat actui euidentiam, non ideo dicitur tribuere formidinem, quandoquidem euidentiam habet ex alio obiecto impossibilem cum formidine identificata cum actu: sic in nostro casu etiam si obiectum fidei non tribuat claritatem actui, si talis actus ex alio motiuo claritatem habeat, clarus absolute dicendus est, & non obscurus, alias hoc gymnasium luce a sole perfusum, obscurum dici poterit a catedra, quia ex illa lucem non habet, & ita posset dici clarum, & obscurum, clarum a sole, & obscurum a catedra.

30 Resp. actum fidei non exigere ex conceptu vniuersali actus fidei, esse actum obscurum, sed respicere obiectum motiuum in actu primo ex se potens adaequate mouere, quod illi non tribuat claritatem, neque ab illo hanc vnquam habeat, sed talis natura, ut quotiescumque illud, & non aliud actus respexerit, omnino sine luce & obscurus euadat, quod habet actus fidei identificatus cum actu scientiae, qui motiuum fidei respicit, a quo claritatem non trahit, sed tantum a motiuo scientifico, ita ut si solum motiuum fidei,

& non scientificum respiciat, absque claritate, & obscurus euadat. Eadem est solutio adhibenda pluribus obiectionibus, quae sub eadem forma fiunt in diuersa materia contra conclusiones praecedentes, exempli gratia, actus fidei humanae, & actus opinionis sunt fallibiles: actus fidei diuinae est infallibilis: ergo actus fidei diuinae non potest identificari cum actu fidei humanae, neque cum actu opinionis. Resp. actus fidei humanae, & opinionis non esse essentialiter fallibiles absolute secundum se, sed tantum habere respectu naturae, ut si ex alio capite actus, qui illud respicit infallibilitatem non exhauiat, fallibilis necessarium euadat: quod habet actus fidei humanae, & opinionis identificatus cum actu fidei diuinae, a cuius motiuo infallibilitatem habet, quam non habere; sed potius fallibilitatem si tantum aliud motiuum fidei humanae, vel opinionis respiciat.

Obiic. 4. Actus fidei est liber, & indiget affectu credulitatis, actus scientiae ex praemissis evidentibus est necessarius: sed idemmet actus non potest esse liber, & necessarius: ergo non potest esse actus fidei, & scientiae. Resp. concedendo priorem partem antecedentem videlicet actum fidei liberum esse, & distinguendo posteriorem: actus scientiae ex praemissis evidentibus est necessarius, quando ex his tantum deducitur, transeat: quando deducitur ex his, & simul respicit motiuum fidei, nego. Quia praemissae evidentes non cogebant intellectum ad eliciendum actum respicientem ipsas praemissas, & motiuum fidei, neque aliud quod caput erat, ex quo necessarius fuisset actus, ac proinde liber a voluntate imperatur, & ab imperio libero, a quo procedit liber euadit. Instabis: praemissae necessitatem intellectum ad aliquem actum circa conclusionem respicientem illas tanquam motiuum, sed quando intellectus ex vi praemissarum, & ex motiuo fidei assentitur obiecto, non habet alium actum circa idem obiectum respicientem tantum praemissas: ergo ad actum respicientem simul motiuum fidei, & praemissas evidentes, de facto praemissae intellectus necessitatur. Resp. praemissas habere connexionem cum actu respiciente praemissas, siue tanquam obiectum adaequatum, siue inadaequatum, & non posse esse sine aliquo illas respiciente tanquam vnico motiuo, vel simul cum motiuo alio: non tamen habere virtutem, ut determinent intellectum ad actum respicientem ipsas, & motiuum fidei, licet cum hoc illius exigentia esset expleta, & hoc existente esset sufficiens extremum suae connexionis. Ex quo fit, ut in actu primo tantum determinent intellectum, ut casu, quo voluntas non liber eliciat actum respicientem motiuum fidei, & ipsas praemissas ad quem ipse non valent intellectum determinare, & cum illarum exigentia fuerit expleta, necessarii eliciat actum purae scientiae respicientem tantum praemissas, ad quem ipse possunt intellectum determinare. Ex quibus inferes casu, quo propositis praemissis, & motiuo fidei voluntas liber elicit actum respicientem vtrumque motiuum fidei, & scientiae, cum quo praemissarum exigentia est expleta, praemissas in actu secundo ad nullum actum determinare, quia in actu primo tantum determinabant ad actum secundum ex vi illarum, casu quo voluntas non imperaret liber actum respicientem ipsas praemissas, & fidei motiuum.

Obiic. 5. Motiuum fidei, motiuum opinionis, & motiuum scientiae, quodlibet seorsim sumptum specificat actum distinctum specie ab alio: ergo non possunt simul duo illorum coniungi ad specificandum eundem numero actum. Confirmant aliqui praedictam obiectionem: Ex duabus speciebus non potest tertia alia resultare: ergo ex actibus provenientibus a diuersarum specierum specificatiuis non potest resultare actus vnus tertiae speciei seu idem numero actus habens vtramque rationem specificam, sicuti esse nequit idem numero indiuiduum quod sit homo, & equus. Respondeo, concessio primo antecedenti, & negando illius consequentiam: sepe enim ex commixtione duarum causarum resultat effectus specie distinctus ab illo, quem quilibet illarum seorsim sumpta produceret. Ad confirmationem dico non posse ex duabus speciebus oppositis resultare vniam tertiam, neque id contingere quando idem numero actus est fidei, & scientiae, quia ille actus non resultat, neque includit illam speciem, quam habet actus qui est purus actus fidei, neque illam quam habet actus, qui est purus actus scientiae, sed tantum habet praedicata quaedam vniuersalia fidei, & opinionis, quae vniocoe conueniunt praedicatis fidei, & scientiae, quae sunt diuisa in duobus actibus, quorum

quorum vnus est purus actus fidei, & alter purus actus scientiæ, & species infima, & forsan subalternā ab illis maximore differunt. Rem conuincet exemplum quod propono: Planta est viuens tantum vegetatiuum: Angelus est viuens tantum intellectiuium: Homo est viuens vegetatiuum & intellectiuium simul: ergo componitur ex planta & Angelo, & est species tertia resultans ex duobus oppositis: pessima consequentia: est enim diuersum vegetatiuum, & intellectiuium, quæ sunt in homine, qui vtroque gradu gaudet, à vegetatiuo, quod est in planta non habente alium gradū vitæ, & ab intellectu, quod est in Angelo hoc vitæ gradū tantum prædito. Sic in nostro casu, actus, qui semel est fidei & scientiæ, diuersam scientiæ rationem habet ab illa, quæ est in actu purè scientifico, & diuersam rationē fidei ab illa, quæ est in actu purō fidei. Ad vltimum, quod obicitur, non posse idem numero indiuiduum esse hominem, & equum. Resp. voces has hominis, & equi desumptas esse ad significandas species atomas, quæ non possunt in eadem entitatem confluere, secus prædicata superiora, & vniuersalia ad quæ significanda sunt imposita hæc nomina, fides, & scientia, quia plures actus scientiæ dantur specie distincti, & similiter plures actus fidei, licet præcisè ex motiui formalis fidei specie non differant, possunt ex pluribus aliis capitibus specie differre.

33 Obicit. Actus, qui simul habet rationem fidei & scientiæ est specie distinctus ab actu scientiæ puræ, & fidei puræ. ergo supponit diuersos habitus ab illis, quos supponit actus puræ fidei, & puræ scientiæ, & diuersum habitum acquisitū gignet in intellectu ab illis, quos alij actus distincti fidei, & scientiæ in intellectu reliquerunt. Resp. ad actū scientiæ ex motiui scientifico naturali nullū habitum requiri, quia vnus, vel alter actus scientiæ sine habitu necessario faciendus est in omniū sententia, quæ habetis acquisitos ex actibus præsuppositis oriri defendit; neq; in intellectu habitū acquisitum distinctum ab speciebus dari cum multorum Doctorum consensu dicam Contr. 14. Punct. 2. De habitu infuso fidei respondeo non dandū esse distinctum habitum pro actibus specie differentibus quando non differunt specie ex motiui supernaturali, quod respicit actus fidei: non enim multiplicantur habitus nisi per ordinem ad diuersa obiecta formalia, etiam si sub eodem formali obiecto plures actus specie distincti possint reperiri.

34 Obicit. Cognitio intuitiua & actus fidei non repugnant inter se: ergo Beatus potest habere fidem de existētia Dei. Resp. Beatum ratione status non posse habere actum fidei, non verò præcisè propter impossibilitatem physicam inter actum fidei, & intuitiuam visionem.

PUNCTUM IV.

De Memoria.

1 Ari memoriam intellectiuium sentiunt contra Auerroen. 6. natur. p. 5. c. 6. omnes Philosophi, & Theologi cum Arist. lib. de memoria, & reminiscētia S. Th. 1. p. q. 74. Scot. in 4. dist. 4. sunt tamen nonnulli, qui asserunt memoriā tantum propriè conuenire sensui interno, & impropriè intellectui. Ita Ferr. 2. contra Gentes c. 7. Refertur pro hac sententia testimonium D. Thomæ ibi, & Scoti supra q. 5. Scot. autem, & Angelicus Doctor nullatenus hanc sententiam defendunt, sed communem, quam ex illis tota schola didicit, videlicet in intellectu dari propriè memoriā, quia vt postea probabo, propriè huic potentie, memoriæ actus conuenit, & proprius, quàm sensui interno.

2 Memoria vulgò dicitur virtus conseruatiua specierum obiectorum præteritorum, quæ propria est intellectus, quæ dixi ab anima non distinguam, verò conseruatio harū specierum ad intellectū agentē, vel possibilem, seu passibilem pertineat, quæstio est purè de nomine: melius cetero dici, pertinere ad intellectum possibilem, aut passibilem, quia ad hunc pertinet specierum vltimus, cuius vis est præcipuū constitutiuium memoriæ in actu primo, potius quàm virtus illarum conseruatiua, quia sicut memoria in actu secundo, seu actus memoriæ est actus intellectus procedens necessario ex speciebus relictis ab aliis actibus, sic memoria per modum actus primi erit intellectus quatenus potens cum speciebus, quas per actus antea actos acquisiuit, actum memoriæ producere. Neque tantum in mea sententia non distinguente potentias ab anima, dicendum est intellectū à memoria non distinguī, sed etiam in sententia, quæ intellectum, & voluntatem, potentiam visuam, & auditiuam

Francisc. de Quiedo, Philosoph. Tom. II.

ab anima & inter se ipsas distinguit. Ita D. Thom. supra art. 7. & communiter omnes Doctores. contra Richard. in 2. dist. 14. q. 2. Ratio est, quia obiecta siue iam præterita, & prius cognita, siue futura, aut præsentia, eodem modo cognoscuntur, ac proinde ad eandem potentiam pertinent illarum cognitiones. Deinde quia virtutes cognoscitiuæ immediatè proponentes obiectum appetendum multiplicatur vnā cum appetitiuis: sed non datur duplex appetitus rationalis, vnus pro obiectis præteritis, & prius cognitis, aut amatis, & alius pro obiectis prius tactis, sed vnus pro omnibus: ergo non debent dari plures virtutes cognoscitiuæ, sed vna simplex, videlicet intellectus vnus pro his omnibus obiectis intelligendis.

Defumit intellectus hanc memoriæ denominationem quatenus percipere potest obiecta prius cognita per species relictas ex prioribus actibus, sicuti alias sortitur denominationes in ordine ad alios actus. Potentia nuda secundum se, intellectus possibilis dicitur: instructa speciebus, intellectus in actu primo appellatur: Perfecta aliquo actu, intellectus in actu secundo vocatur: si hic actus sit simplex apprehensio, vel intuitio, non specialem notionem tribuit potentie: si sit actus, quo inferitur vnum ex alio, virtus intellectiua quatenus est in actu primo ad illum, discursus appellatur, hoc est, virtus discursiua in hoc sensu hominem quem apprehendimus, rectè vnum ex alio deducere, dicimus excellenti polere discursu. Idem actus secundus discurrendi eodem discursus nomine sæpe significatur, in hoc sensu rectam illationem à nobis factam in quocunque negotio discursum optimum appellare cōseuimus. Idemmet intellectus ratio dicitur, quatenus ratiocinando ex principiis conclusiones colligit, cuius nomen commune est actui primo sub ratione modò assignata, & actui secundo, quo hic actus primus exercetur. Ratio, seu ratiocinatio versari potest circa res diuinas, & æternas præciè in ordine ad mores, & speculatiuè contemplantum tantum; sub vtraque ratione intellectus ratio superior dicitur. Versatur etiam eadem ratio, seu ratiocinatio circa res caducas, & humanas, & per respectum ad hæc obiecta ratio inferior nominatur. Diuisit etiam Arist. 6. Ethic. c. 1. animam in opinatiuam, & scientificam, ad hanc, ait, pertinere habitus scientiæ: ad illam actus opinionis, quæ denominationes intellectui conueniunt, quatenus conclusiones ex principiis certis, & euidentibus, & ex probabilibus tantum inducere potest. Eandem locutionem frequenter habet Aug. lib. 10. de Ciuitate Dei. Vltimò intellectiua virtus mens dici solet propter eminentiam, quam habet super alias potentias, item à metiendo, quia intellectum metitur conuenientiam & disconuenientiam, probitatem, & improbitatem rerum, & actionum. Conscientia non tam est denominatio potentie, quàm nomen actus. Conscientia enim dicitur actus, quo nostras actiones examinamus, illiusq; momenta bonitatis, aut malitiæ perpendimus, quas si malas, dissonantesque rationi comperimus resultat in voluntate remorsus, & dolor, qui conscientie vermis dici solet: si autē omnes rectas, sicuti decent virum probū, quies, & gaudium in animo nascitur. Vnde 2. Corinth. 1. ait Apostolus: *Gloria nostra est testimonium conscientie nostræ.* Actus hic conscientie appellatur, vulgò dicitur oriri à synteresi, quæ constitit in habitu, seu facultate, quā facilis intellectus redditur ad assentiendum principiis practiciis. Synteresis Latine idē sonat quod conseruatio, quia iudicio talis habitus plura sunt, conseruanda, vel quia illius munus est conseruare officiū rationalis naturæ. Aliquando conscientia cū hoc habitu confunditur & conscientia dicitur habitus, quo ex principiis practiciis nostras actiones metimur cum recta rationis regula, & de honestate & malitia illorum iudicium facimus.

Circa memoriæ actum conueniunt omnes respicere obiectum iam prius tempore cognitum. Est quæstio, an illud necessariò vt cognitum reflexè respiciat, vel an sufficiat illud quod antea cognouit cognitione repetita circa idemmet obiectum iterum directè cognoscere? Hurt. disp. 5. sect. 8. refert Vasquium asserentem 1. p. tom. 2. disp. 208. n. 1. omnem actum memoriæ esse actum reflexum; quam sententiam ferè omnes recentiores tribuunt Patri Vasq. quem attente legi pro studio erga tantum Magistrum & oppositā sententiā defendere clarissimè ex ipsius verbis constare existimo, quapropter miror tot recentiores, pluresque huius magistri studiosos valde, ita deceptos fuisse, forsan omnes vnus culpā, qui illū sinistrè primò est interpretatus cui reliqui Vasquium nullo modo, aut parum attentè le-